

Research Paper

Capitals of Local Communities and Tourism-Oriented Economic Development (Case Study: Target Villages for Tourism in Zanjan Province)

Samira Mosavi^a, Jamshid Einali^{b*}, Farhad Javan^c

^a. MSc of Geography and Rural Planning, Department of Geography, Faculty of Humanities, University of Zanjan, Zanjan, Iran.

^b. Associate Professor, Department of Geography, Faculty of Humanities, Zanjan University, Zanjan, Iran.

^c. Assistant Professor, Department of Tourism Management, Faculty of Cultural Heritage, HandiCrafts and Tourism, University of Mazandaran, Babolsar, Iran.

ARTICLE INFO

Keywords:

Capital, Rural Society, Rural Tourism, Rural Economy, Zanjan Province.

Received:
xx March 2022

Received in revised
form:

xx June 2022

Accepted:
xx August 2022
pp.x-xx

ABSTRACT

Capitals of rural communities in the form of tangible resources and intangible resources play an essential role in facilitating the investment process, the flow of capital, and the interaction between capitals in the process of local development through tourism. The purpose of the research is to evaluate the role of the capital framework of the rural community in the development of the rural economy through the development of tourism in the target villages of Zanjan province. For this purpose, from each of the eight cities of the province, only one village has been selected as a tourism destination by the tourism organization. The statistical population of the research is the permanent residents of the sample villages, which amounted to 8812 cases in 2015, and 327 cases were selected as samples at the household level with the assumption of using Cochran's sampling formula. The questionnaire compiled in the sample villages, with the cooperation of the villagers, was distributed in a simple random manner using the neighborhood classification in the villages. In order to analyze the data, statistical tests such as one-sample t, multivariate linear regression, correlation and agreement tables, and Kruskal-Wallis have been used. The results of the analysis showed that all dimensions of the local community's capital are higher than the numerical desirability of the test and show a significant difference at the 99% level, and among the dimensions of the rural community's capital, social capital (3.8245), and built capital (3.9635), respectively. They have had the most significant impact on the development of the rural economy. On the other hand, the development of tourism in the sample villages has had a positive effect on the diversity of income sources for residents (3.5315) and improved employment and income opportunities (3.3637). Also, the results of the linear regression analysis according to the coefficient of determination (0.901) and the value of the F test statistic equal to 394.172 showed that the most direct impact of the dimensions of local community capital in the rural economy through the development of tourism from the point of view of the respondents living in the target villages of the studied tourism. The sequence belongs to financial capital (0.546) and social capital (0.512).

Citation:

<http://doi.org/>

Extended Abstract

Introduction

Rural areas and communities significantly influence developing countries' political and economic stability. On the other hand, rural areas in developing countries, especially Iran, have economic challenges such as extensive rural-urban migration and the aging of the rural population structure, severe changes in land use, limited job opportunities and high unemployment rate, weak public infrastructure and failure of commercial and market networks, low level of productivity of production factors and weak managerial and technical knowledge, high outflow of capital and limited resources and weakness economic capacities, and the like are facing the rural community with many challenges in achieving economic equality and sustainability of socio-economic development. On the other hand, the emergence of socio-economic changes caused by globalization, the rapid development of urbanization, insufficiency of agricultural sector activities in providing livelihood, and attention to tourism development as a complement to economic development by utilizing local community funds is a solution for rural development. Therefore, in Zanjan province, 16 villages with tourism capacities and attractions in historical, natural, and cultural fields have been identified and introduced as target villages for tourism by the organization of tourism, cultural heritage, and handicrafts. Better planning to properly use rural community funds in different dimensions can provide the basis for sustainable development, especially in rural economy indicators. In this regard, the purpose of this research is to evaluate the role of the local capital framework of the rural community in developing the rural economy by taking advantage of the development of rural tourism in the target villages of Zanjan province. It tries to answer questions:

- 1- What is the relationship between the local community's capital and the tourism development in the target villages?
- 2- What are the most important assets of the local community in developing the local economy through tourism?

Methodology

The current research is applied in terms of purpose and descriptive-analytical in terms of

method. The methods and tools of information gathering in the current research included library and field methods based on observation and completing the questionnaire. To determine the validity of the questionnaire, after preparing it, the supervisors and advisors initially controlled the questionnaire questions, and meaningless and irrelevant questions were removed. In order to determine the reliability coefficient, 30 questionnaires (about 10% of the sample) were distributed among the household heads of the studied villages. After collecting the data from the questionnaires, the data was entered into the computer, and using Cronbach's alpha test, the validity of the questionnaires was obtained as 0.867. The statistical population of the research includes the target villages of tourism in Zanjan province, which, according to cost and time limitations, and for detailed study, one case from each city of the province has been selected as a sample. Several 327 cases were selected for studying and completing the questionnaire using Cochran's sampling formula. Statistical tests such as one-sample t, Kruskal-Wallis, regression, and Spearman's correlation were used for quantitative data analysis.

Results and discussion

The results of the desirability of local society's capital indices using a one-sample t-test with the assumption of numerical desirability of 3 as the mean of the Likert spectrum showed that this amount is higher than the numerical desirability of the test for all dimensions of local community capitals and shows a significant difference at the 99% level which shows the positive impact of all aspects of the local community's capital in the development of the local economy based on tourism and the most significant impact among the capitals of the local community, respectively, in the dimensions of "social capital" with a numerical average (3.8245), "built or physical capital" with a numerical average (3.9635) and "natural capital" with a numerical average (3.6931). Investigating the direction and intensity of the impact of rural community capital dimensions in the rural economy through tourism development using linear regression test showed that the significant relationship according to the equivalent determination coefficient (0.901) and the value of the F test statistic equal to 394.172 showed that the

significant relationship is significant at the 99% level. Based on the regression result, it can be said that the most significant direct impact of the dimensions of the local community's capital in the rural economy through tourism development from the point of view of the respondents living in the studied tourism target villages can be attributed to financial capital (0.546) and social capital (0.512) was found to be related. Investigating the correlation between the dimensions of rural community capital and the rural economy development index through tourism showed using the Spearman test that between the rural economy development index through tourism and the dimensions of rural community capital inbuilt (physical) capital (0.330), natural capital (0.265), political-institutional capital (0.767), financial capital (0.752), capital Social (0.440) there is a significant relationship at the 99% level. On the other hand, there is no significant relationship between the dimensions of human capital (0.070) and cultural capital (-0.037) and the development of rural economy through tourism in the studied villages.

Conclusion

Finally, the final results show that among the 8 target villages studied, the villages of Su Kahriz in Khorramdarreh county, with an average rank (of 164.75) and Shit in Tarom county, with an average rank (of 164.30), are ranked first and second in terms of the total dimensions of rural community capital. In addition, Papai village in Zanjan county has the lowest rank with an average rating (141.04), and other tourist target villages are located between Behestan and Su

Kahriz villages. Also, the spatial analysis of the economic effects of tourism development in the studied tourism target villages in Zanjan province shows this fact that Shit villages in Tarom county and Darsajin in Abhar county, respectively, with average ranking (of 190.00) and (186.64) have the most effectiveness in the development of the tourism-based rural economy. Moreover, activities related to it and Behestan village in Mahneshan county, with an average rating (of 134.39), have the lowest rating in this regard. According to the above-mentioned cases, there is no significant relationship at the level of 95% among the sample villages in both of the studied indicators, i.e., having the dimensions of local capital and the economic effects of tourism development. The main reason for this can be seen in selecting these villages as the target villages for tourism and their unique and numerous attractions.

Funding

There is no funding support.

Authors' Contribution

Authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work declaration of competing interest none.

Conflict of Interest

Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We are grateful to all the scientific consultants of this paper.

سرمایه‌های جوامع محلی و توسعه اقتصادی گردشگر محور (مورد مطالعه: روستاهای هدف گردشگری استان زنجان)

سیده سمیرا موسوی - کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، گروه جغرافیا، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران.
جمشید عینالی^۱ - دانشیار، گروه جغرافیا، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران.
فرهاد جوان - استادیار گروه مدیریت جهانگردی، دانشکده میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، دانشگاه مازندران، بابل، ایران.

اطلاعات مقاله

چکیده

واژگان کلیدی:

سرمایه، جامعه روستایی، گردشگری روستایی، اقتصاد روستایی، استان زنجان.

تاریخ دریافت:

۱۴۰۱/۰۱/۰۵

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۱/۰۳/۱۱

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۱/۰۵/۰۵

صص. ۲۷-۱

سرمایه‌های جوامع روستایی در قالب منابع ملموس و منابع ناملموس نقش مهمی در تسهیل فرآیند سرمایه‌گذاری، جریان سرمایه‌ها و تعامل بین سرمایه‌ها در فرآیند توسعه محلی از طریق گردشگری ایفا می‌کند. هدف از انجام تحقیق ارزیابی نقش چارچوب سرمایه‌های جامعه روستایی در توسعه اقتصاد روستایی از طریق توسعه گردشگری در روستاهای هدف گردشگری استان زنجان است. به این منظور از هر یک از شهرستان‌های ۸ گانه استان یک روستا به عنوان روستای هدف گردشگری از سوی سازمان گردشگری انتخاب شده است. جامعه آماری تحقیق ساکنین دایم روستاهای نمونه است که در سال ۱۳۹۵ بالغ بر ۸۸۱۲ مورد بوده که تعداد ۳۲۷ مورد با استفاده از فرمول نمونه‌گیری کوکران به عنوان نمونه انتخاب شده است. پرسشنامه تدوین شده در روستاهای نمونه با همکاری دهیاران با استفاده از محله‌بندی موجود در روستاها به صورت تصادفی ساده توزیع شده است. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون‌های آماری از قبیل t تک نمونه‌ای، رگرسیون خطی چند متغیره، همبستگی و جداول توافقی و کروسکال والیس استفاده شده است. نتایج تحلیل نشان داد که تمامی ابعاد سرمایه‌های جامعه محلی بالاتر از مطلوبیت عددی مورد آزمون بوده و تفاوت معناداری را در سطح ۹۹ درصد نشان می‌دهد و از بین ابعاد سرمایه جامعه روستایی به ترتیب سرمایه اجتماعی (۳,۸۲۴۵) و سرمایه ساخته شده (۳,۹۶۳۵) بیشترین تاثیر در توسعه اقتصاد روستایی داشته‌اند. از طرفی دیگر، توسعه گردشگری در روستاهای نمونه تاثیر مثبتی بر روی تنوع منابع درآمدی برای ساکنین (۳,۵۳۱۵) و بهبود فرصت‌های اشتغال و درآمدی (۳,۳۶۳۷) داشته است. همچنین نتایج تحلیل رگرسیون خطی با توجه به ضریب تعیین (۰,۹۰۱) و مقدار آماره آزمون F برابر با ۳۹۴,۱۷۲ نشان داد که بیشترین تاثیر مستقیم ابعاد سرمایه‌های جامعه محلی در اقتصاد روستایی از طریق توسعه گردشگری از دیدگاه پاسخگویان ساکن روستاهای هدف گردشگری مورد مطالعه به ترتیب به سرمایه مالی (۰,۵۴۶) و سرمایه اجتماعی (۰,۵۱۲) اختصاص دارد.

استناد:

 <http://doi.org/10.22059/JURBANGEO.2022.333648.1610>

مناطق روستایی و جوامع آن نقش بسزایی در ثبات سیاسی و اقتصادی کشورهای در حال توسعه ایفا می‌کنند (Rashid et al., 2019; Vorodam et al., 2022). به طوری که، این نقش را می‌توان در مواردی از قبیل کمک به رشد اقتصادی، تامین غذا و انرژی، ایجاد کسب و کار، ایجاد اشتغال و نظایر آن بیان کرد (Meyer, 2014; Vorodam et al., 2022). از طرفی دیگر، مناطق روستایی در کشورهای در حال توسعه بویژه ایران به لحاظ اقتصادی با چالش‌هایی مانند مهاجرت گسترده روستا- شهری و پیری ساختار جمعیت روستایی (Brooks 2020; Ubels et al. 2020)؛ تغییرات شدید کاربری اراضی (Rashid et al., 2019)، محدودیت فرصت‌های شغلی و نرخ بالای بیکاری (Naminse et al., 2019; Deller et al., 2019; Kusio et al., 2022)، ضعف زیرساخت‌های عمومی و نارسایی شبکه‌های تجاری و بازاری (Okeke & Nwankwo, 2017; Kusio et al., 2022)، سطح پایین بهره‌وری عوامل تولید و ضعف دانش مدیریتی و فنی (Ćurčić et al., 2021b)؛ خروج بالای سرمایه و محدودیت منابع و ضعف ظرفیت‌های اقتصادی (Rashid et al., 2021; Castanho et al., 2021b) و نظایر آن دست به گریبان هستند که جامعه روستایی را با چالش‌های متعددی در دستیابی به برابری اقتصادی و پایداری توسعه اجتماعی-اقتصادی مواجه می‌کند (Rashid et al., 2019). از طرفی دیگر، بروز تحولات اجتماعی- اقتصادی ناشی از جهانی‌شدن، توسعه سریع شهرنشینی، نارسایی فعالیت‌های بخش کشاورزی در تامین معیشت (Li et al. 2019; Yanes, 2019)، توجه به توسعه گردشگری را به عنوان مکمل توسعه اقتصادی با بهره‌گیری از سرمایه‌های جامعه محلی را راهکاری جهت توسعه روستایی عنوان می‌کنند (Rashid et al., 2019).

چارچوب سرمایه جوامع روستایی یک سیستم کل‌نگر است (Singgalen et al., 2019; Gkartzios et al., 2022) که انواع مختلفی از سرمایه‌های طبیعی، فرهنگی، انسانی، اجتماعی، سیاسی، مالی و ساخته شده جامعه را دربرمی‌گیرد که نقش مهمی در توسعه گردشگری دارد (Ćurčić et al., 2021; Ma et al., 2021). اشکال مختلف سرمایه در یک جامعه به طور متقابل دارای نقش خود تقویت‌کنندگی¹ است (Emery & Flora, 2020; Trono, 2019; Inigo & Albareda, 2019). یکی از ارزش‌های مفهوم سرمایه روستایی این است که نقش فعالیت‌های کشاورزی را در اقتصاد مناطق روستایی به رسمیت می‌شناسد و با بهره‌گیری از توان آن به ارایه ترکیبی از مشاغل تولیدی روستایی و همچنین فعالیت‌های غیر تولیدی و خدماتی را تقویت می‌کند (Slee, 2005:275)، و همچنین، بر تحولات پساتولیدی حوزه‌های کشاورزی (Eimermann, 2016) و چند منظوره بودن نقش کشاورزی را مورد توجه قرار می‌دهد (Tong & Diepart, 2015; Ogilvie et al., 2022).

عناصر سرمایه حومه‌های روستایی را می‌توان به عنوان مؤلفه‌های اساسی‌های گردشگری روستایی تصور کرد. این بدان معنی است که کیفیت تجربه گردشگری روستایی به کیفیت سرمایه روستایی که از آن پشتیبانی می‌کند، بستگی دارد (Garrod et al., 2006:119). زیرا که، اشکال مختلف توسعه گردشگری روستایی در کنار ویژگی‌های گردشگران، به تقویت سرمایه محلی از قبیل ایجاد و توسعه زیرساخت‌های فیزیکی، ساختارهای سرمایه‌گذاری و مالکیت محلی، ساختارهای محلی نیروی کار و سرمایه اجتماعی مناطق روستایی کمک می‌کنند (Singgalen et al., 2019; Kataya, 2021).

روستاهای هدف گردشگری روستاهایی هستند که از سوی سازمان میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی ایران با توجه به تنوع جاذبه‌های گردشگری از منظر طبیعی، فرهنگی، بافت کالبدی با ارزش و برگزاری جشنواره‌های فرهنگی و نظایر آن به عنوان مقصدی برای گردشگری ارزان قیمت انتخاب شده و به تصویب شورای عالی گردشگری ایران رسیده‌اند. روستاهای هدف گردشگری استان زنجان همانند شرایط عمومی روستاهای کشور دارای پتانسیل‌های متعددی در گردشگری در عرصه‌های طبیعی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی است. در استان زنجان ۱۶ روستای دارای ظرفیت‌ها و جاذبه‌های گردشگری در زمینه‌های تاریخی و طبیعی و فرهنگی از سوی سازمان گردشگری، میراث فرهنگی و صنایع دستی به عنوان روستاهای هدف گردشگری شناسایی و معرفی شده‌اند که در صورت برنامه‌ریزی بهتر با هدف استفاده

¹ - Community Capitals Framework (CCF)

² - Selfreinforcing

مناسب از سرمایه‌های جامعه روستایی در ابعاد مختلف می‌تواند زمینه را برای توسعه پایدار و بویژه در شاخص‌های اقتصاد روستایی مهیا کند. در این راستا هدف از پژوهش حاضر ارزیابی نقش چارچوب سرمایه‌های محلی جامعه روستایی در توسعه اقتصاد روستایی با بهره‌گیری از توسعه گردشگری روستایی در روستاهای هدف گردشگری استان زنجان می‌باشد و تلاش می‌کند به سوالاتی از قبیل ۱- چه رابطه‌ای بین سرمایه‌های جامعه محلی و توسعه گردشگری در روستاهای هدف وجود دارد؟ و ۲- مهمترین سرمایه جامعه محلی در توسعه اقتصاد محلی از طریق گردشگری کدامند؟ پاسخ دهد.

مبانی نظری

روند سریع جهانی‌شدن با نمادهایی از قبیل شهرنشینی گسترده و مصرف‌گرایی افسار گسیخته در جامعه در کنار افزایش اوقات فراغت، بروز ناهنجاری‌های اجتماعی، آلودگی زیست‌محیطی و نظایر آن، به طور فزاینده‌ای تقاضا برای محیط‌های روستایی به عنوان مکانی برای سرگرمی، آرامش و فراغت را افزایش داده است (Zhu, 2020; Sánchez-Rivero et al., 2022). در این رابطه، گردشگری روستایی به عنوان یک فعالیت چندوجهی و مبتنی بر کسب و کارهای کوچک مقیاس (Bakas et al., 2019) اشکال مختلفی از قبیل گردشگری کشاورزی و مزرعه، گردشگری فرهنگی، طبیعت‌گردی، گردشگری سبز، گردشگری مهمان‌پذیری، گردشگری ماجراجویی و گردشگری میراث فرهنگی را شامل می‌شود (Radović, 2016; Kantar & Svržnjak, 2017) که در صورت برنامه‌ریزی مناسب با توجه به سرمایه‌های جامعه روستایی می‌تواند به عنوان یک عامل تغییر به توسعه روستایی و پایداری آن کمک کند. گردشگری روستایی به منزله ابزاری کارآمد به عنوان عاملی برای بهبود رفاه جمعیت روستایی و محرکی برای توسعه اجتماعی-اقتصادی مناطق روستایی مطرح شود (Romanenko et al. 2020; Palacios-Florencio et al., 2021). به ویژه فعالیت گردشگری در مناطق روستایی، علاوه بر ایجاد رشد اقتصادی، به ارتقای بخش کشاورزی و تولید صنایع دستی محلی، توسعه خدمات عمومی، بهبود شرایط محیطی و حفظ میراث فرهنگی و سنت‌های محلی نیز کمک کرده (Sánchez-Rivero et al., 2022) و می‌تواند به عنوان یکی از راه‌حل‌های ممکن برای کاستن از مشکلات مناطق روستایی از جمله کاهش جمعیت، پیری جمعیت، بیکاری گسترده، مدیریت بهینه منابع و ایجاد و تقویت زیرساخت‌ها مطرح شود (Su et al., 2018; Martínez et al., 2019). بنابراین، توسعه گردشگری علاوه بر کسب درآمد خارج از منطقه، ایجاد درآمد و اشتغال و متنوع‌سازی آن در مقاصد روستایی، به تحریک رقابت محلی و سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها، تشویق سایر بخش‌های اقتصادی، توسعه انسانی و تکنولوژیکی برای توسعه محلی کمک بسزایی می‌کند (Telfer & Sharpley, 2015; Yanes, 2019). از این رو، گردشگری روستایی می‌تواند وسیله ای مهم برای (۱) ارائه یک راه حل ممکن برای مشکلات مناطق روستایی مربوط به از دست دادن فرصت‌های اقتصادی و کاهش جمعیت و (۲) مکانی برای تفریح و گذران اوقات فراغت برای شهروندان نسبتاً ثروتمند شهری باشد (Kim, 2018).

رائو و همکاران (۲۰۲۴) توسعه گردشگری روستایی با بهره‌گیری از دارایی‌های جامعه محلی را به عنوان یک نیروی محرکه خارجی مهم، عاملی تاثیرگذار در ارتقای سازگاری معیشتی روستائیان معرفی می‌کنند. ژیانگ و همکاران (۲۰۲۲) و ژونگ‌وی و آنگ (۲۰۲۲) معتقدند که توسعه گردشگری روستایی با توجه به ارتباطات گسترده و بهره‌گیری از بخش عمده‌ای از صنایع خدماتی مدرن، ارتباطات فرهنگی، صنایع محلی و نظایر می‌تواند از طریق ایجاد و تقویت "کسب و کارهای پر رونق" آرزوهای مردم را برای زندگی بهتر تحقق بخشیده و مسیر مطمئنی را برای احیای اقتصاد و صنعت روستایی و حفاظت از دارایی‌های اکولوژیکی تشکیل دهد و یک محیط توسعه‌ای عالی و پاک برای تعمیق اصلاحات با کیفیت بالا در مناطق گردشگری روستایی ایجاد کند. به عقیده یو و همکاران (۲۰۲۰) و ریولوح و همکاران (۲۰۲۰) سرمایه‌های جامعه محلی نقش مهمی در بهبود معیشت دارد. به طوری که، بین کمیت و کیفیت سرمایه‌های روستایی و توسعه گردشگری رابطه معناداری وجود دارد. فقدان سرمایه‌های معیشتی به فقر مردم کمک می‌کند و همین امر باعث می‌شود سرمایه‌های معیشتی به قابلیت برای مبارزه با فقر تبدیل شود و به معیشت پایدار جامعه کمک کند.

دیدگاه گسترده‌تری از توسعه گردشگری پایدار به طور فزاینده‌ای با گفتمان پایداری به مفاهیمی از قبیل سرمایه‌های جامعه، معیشت پایدار، کیفیت زندگی و رفاه جامعه بسط یافته است (Mueller et al., 2020). با در نظر گرفتن این موضوع، سرمایه به عنوان هر دارایی یا گروهی از دارایی‌ها تعریف می‌شود که قادر به ارائه جریانی از منافع فعلی یا آتی باشد (Shoeb-Ur-Rahman et al., 2019). سرمایه از منظر رویکردهای معیشت پایدار برای مشارکت در توسعه معیشت پایدار با عبارات متعددی در ادبیات مورد از قبیل دارایی‌های معیشتی (Yu et al., 2020)، سرمایه‌های اجتماعی (Flora, 2015; Moscardo et al., 2017) و سرمایه‌های روستایی (Bosworth & Turner, 2018; Gkartzios et al., 2022) مورد بررسی قرار گرفته است (جدول ۱).

مفهوم سرمایه در دوران کلاسیک و نئوکلاسیک با تأکید بر نقش آن در کمک به نیروی کار بازتاب می‌یابد. سرمایه معمولاً به عنوان یک "نهاد" تولید در معرض فرسودگی، استهلاک و انباشت هستند (Durlauf & Blume, 2008) و به طور معمول شامل سرمایه فیزیکی از جمله ماشین‌آلات/تجهیزات، ساختمان‌ها و غیره می‌باشد. آرو (۲۰۰۴) این تعریف از سرمایه را گسترش داده و سه ویژگی آن را مشخص می‌کند: ۱- بسط و گسترش در زمان؛ ۲- فداکاری عمدی در زمان حال برای منافع آینده و ۳- بیگانگی^۳ (قابلیت فروش یا انتقال آن). اگرچه سرمایه فیزیکی به هر سه مورد پایبند است، آرو (۲۰۰۰) اشاره می‌کند که ویژگی «بیگانگی پذیری» با «سرمایه انسانی» مطابقت کاملی ندارد. با این حال، این مشاهدات را می‌توان با تشریح فرآیند انتقال مهارت از طریق آموزش یا اجتماعی شدن در گروه‌ها، موسسات و نهادها بیان کرد. بنابراین، سرمایه به عنوان هر دارایی یا گروهی از دارایی‌ها با توانایی ارائه جریانی از منافع فعلی یا آتی تعریف می‌شود (Shoeb-Ur-Rahman et al., 2019; Rico et al., 2020). چنین چارچوبی به طور ضمنی به تعریف جدیدتر سرمایه ارائه شده توسط فلورا و همکاران (۲۰۱۵) که قابلیت‌های تولید مثل منابع جامعه را هنگام سرمایه‌گذاری برای ایجاد منابع جدید مورد توجه قرار می‌دهد، اشاره دارد. این درک، تفسیر سنتی سرمایه را که به طور عمده با دارایی‌های مالی همسو می‌شود، گسترش می‌دهد تا طیف گسترده‌ای از منابع جامعه را در بر بگیرد، که به طور مختلف به عنوان منابع پایه گردشگری از آن یاد می‌شود (Hsu et al., 2022; Gkartzios et al., 2022).

مفهوم "سرمایه" در تعریف اولیه توسعه پایدار در گزارش برانتلند (Boggia & Cortina, 2010) در زمینه معیشت پایدار مورد استفاده قرار گرفت (Mikulcak, Haider, Abson, Newig, & Fischer, 2015; Stone & Nyaupane, 2018; Munanura et al., 2021). در دهه‌های اخیر، محققان سرمایه‌های مختلفی را به تعاریف قبلی اضافه کرده‌اند و توسعه پایدار را به عنوان رشد متوازن سرمایه‌ها در سطح هدفمندی از تحلیل تعریف کرده‌اند (Emery & Flora, 2020; Hsu et al., 2022). جدول ۱ استفاده و تمرکز تحلیلی اشکال مختلف سرمایه جامعه در گردشگری و توسعه معاصر را خلاصه می‌کند.

جدول ۱. خلاصه‌ای از اشکال مختلف سرمایه

منابع	Gkartzios et al. (2022); Takahashi et al. (2024)	DFID (1999); Yu et al. (2020)	Svendsen and Sørensen (2007); Rico et al. (2020)	Flora (2015); Hsu et al. (2022)	Shen et al. (2008); Munanura et al. (2021)
واژه شناسی	سرمایه روستایی	دارایی‌های معیشتی	سرمایه‌های ملموس و ناملموس	دارایی‌های جامعه	دارایی‌های معیشتی گردشگری
دیدگاه‌ها	توسعه روستایی	معیشت پایدار	توسعه پایدار محلی	توسعه روستایی و/یا جامعه	معیشت پایدار برای گسترش سرمایه‌ها

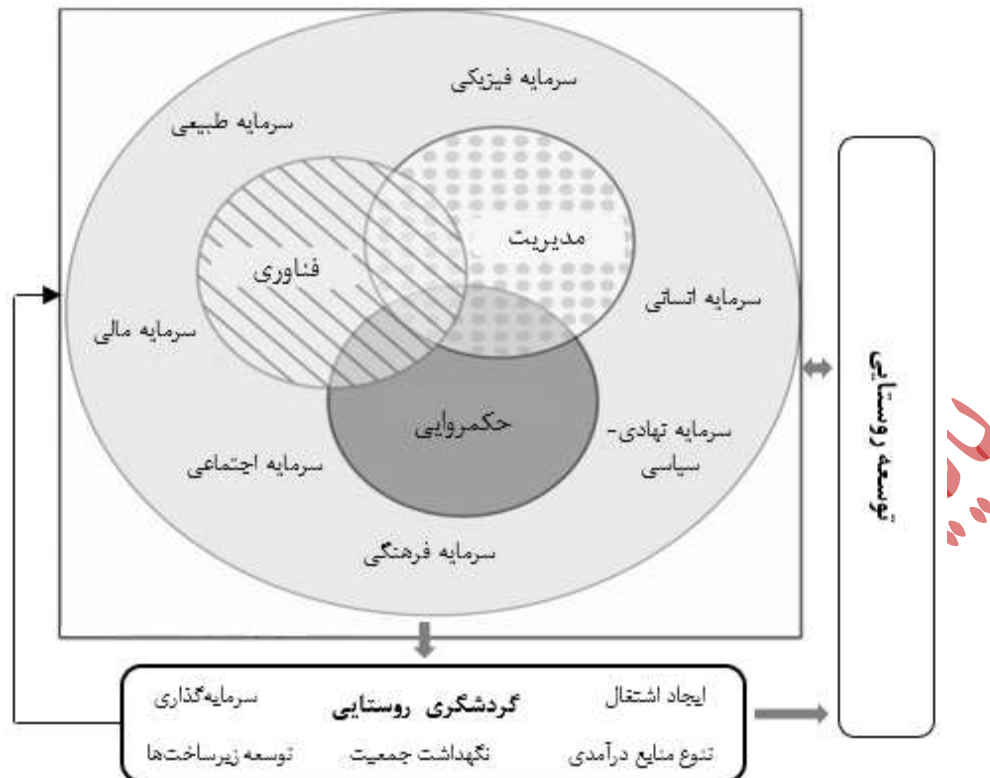
¹ - input

² - extension in time

³ - alienability

اشکال سرمایه	طبیعی، انسان- ساخت و اجتماعی- انسانی (به صراحت شامل فرهنگی می- شود)	طبیعی، فیزیکی، انسانی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، سازمانی و ساخته شده	طبیعی، انسانی، اجتماعی، مالی، فرهنگی و سیاسی	طبیعی، انسانی، اجتماعی، اقتصادی و نهادی	- محیط زیست، مناظر و ... - زیرساخت‌ها، روبناها و ... - افراد، مهارت‌ها و ... - شبکه‌ها، اعتماد، پذیرش و ... - درآمد، سرمایه‌گذاری، اندازه بازار و ... - میراث، آیین‌ها، داستان‌ها و ... - حاکمیت، ساختار قدرت و ...
--------------	---	--	--	---	---

در چارچوب معیشت پایدار، به ویژه هنگامی که در مورد گردشگری اعمال می‌شود، پایداری به عنوان تضمین برداشت بلندمدت و پایدار از سرمایه‌های جامعه در نظر گرفته می‌شود (Stone & Nyaupane, 2018; Munanura et al. (2021)). به طور مشابه، پایداری گردشگری در رابطه با شاخص‌های کیفیت زندگی ارزیابی می‌شود، که در آن رفاه جامعه به عنوان یک نتیجه معیشت به ترتیب تحت تأثیر موجودی سرمایه‌ها قرار می‌گیرد (Rulloh et al., 2020; Takahashi et al., 2024). برای ایجاد نتایج معیشت مطلوب، اهمیت حیاتی ایجاد استراتژی‌ها و فعالیت‌های اجرایی در کنار توجه به ساختارها و فرآیندهای تصمیم‌گیری برجسته شده است (اشلی، ۲۰۰۰؛ دپارتمان توسعه بین‌المللی، ۱۹۹۹). ساختارهای تصمیم‌گیری شامل ترتیبات سازمانی رسمی (و غیررسمی) بین دولت (در سطوح مختلف) و بخش‌های خصوصی است در حالی که «فرایند» شامل مؤسسات و قوانین، سیاست‌ها و فرهنگ مرتبط با آن‌ها است (DFID, 1999). تصمیم‌گیرندگان از فرآیندها برای هماهنگ کردن استراتژی‌ها و فعالیت‌های منابع استفاده می‌کنند. با این حال، ادبیات عمده‌تاً در ارائه یک ساختار دقیق برای ادغام سرمایه‌های مختلف در حالی که دیدگاه سهامداران کلیدی را در تصمیم‌گیری ترکیب می‌کند، ناکام است. سرمایه‌های مناطق روستایی در قالب مفاهیم مختلفی از قبیل سرمایه‌های اقتصادی و طبیعی (CasadoDíaz et al., 2014)، اجتماعی، فرهنگی و نمادین (Benson, 2014; Rico et al., 2020) مورد توجه قرار می‌گیرد که در مطالعات مربوط به تغییرات مناطق روستایی و تحرک اقتصادی- اجتماعی آنها نقش تعیین‌کننده‌ای را ایفا می‌کنند. سرمایه‌های حومه‌های روستایی به طور عمده در دو گروه منابع ملموس (چشم‌اندازها و منابع طبیعی، حیات وحش، محیط ساخته شده، ساختمان‌ها و تسهیلات کشاورزی، بازارهای محلی، ویژگی‌های تاریخی، آداب و رسوم محلی خاص و شیوه‌های سنتی زندگی و ...) و منابع ناملموس (آداب و سنن اجتماعی از جمله آیین‌های فرهنگی محلی، جشنواره‌ها، مهمان‌نوازی، تصاویر درک شده، احساس اجتماعی، کیفیت زندگی و ...) دسته‌بندی می‌شود (Garrod et al., 2006; McClinchey & Carmichael, 2010). عناصر ملموس سرمایه حومه روستایی به عنوان عناصر کاربردی اقتصاد روستایی در نظر گرفته می‌شوند، ولی سرمایه‌های ناملموس روستایی ارزش ویژه‌ای در توسعه گردشگری خلاق و جذب گردشگران به مناطق روستایی ایفا می‌کنند. به عبارت دیگر، دارایی‌های مناطق روستایی دربرگیرنده طیف وسیعی از عناصر طبیعی، ساختاری و اجتماعی ادراکی و ملموس تشکیل شده‌اند که می‌توانند توسط بنگاه‌های گردشگری برای جذب بازدیدکنندگان مورد استفاده قرار گیرند (Garrod et al., 2016; Eimermann, 2006). به عقیده برخی از محققان، اشکال متعدد سرمایه‌های جامعه به یکدیگر وابسته بوده و هم‌افزایی آنها نقشی پویا در شکل دادن به ماریج معیشت جامعه محلی ایفا می‌کنند (Stone & Nyaupane, 2018; Liu et al., 2020). به طوری که، چارچوب سرمایه‌های جامعه، ساختاری را برای در نظر گرفتن و ارزش‌گذاری میراث طبیعی و فرهنگی متنوع مناطق روستایی به عنوان اولین گام برای تبدیل این ارزش‌ها در سایر سرمایه‌ها (سرمایه‌های انسانی، اجتماعی، ساخته شده و مالی) از زمان انباشت ارائه می‌دهد (Egusquiza et al., 2021).

شکل ۱. مدل مفهومی تحقیق منبع: با اقتباس از (González Rivas et al., 2014:561)

- در منابع فارسی مطالعات کمتری در خصوص چارچوب سرمایه‌های جامعه محلی وجود دارد و بیشتر به بررسی سرمایه مالی، فیزیکی و اجتماعی پرداخته شده است. از این رو تعدادی از منابع مرتبط مورد بررسی قرار گرفته است.
- عینالی و همکاران (۱۴۰۱) در مقاله‌ای با عنوان "ارزبایی چارچوب سرمایه‌های جامعه روستایی و نقش آن در توسعه گردشگری" نتیجه گرفته‌اند که سرمایه‌های جامعه تاثیر مثبت و معناداری در توسعه گردشگری دارد. به طوری که، سرمایه طبیعی، سرمایه اجتماعی و سرمایه فرهنگی موجود در روستاهای هدف گردشگری نسبت به سایر اشکال سرمایه نقش تعیین کننده‌ای در توسعه گردشگری ایفا کرده‌اند.
 - صالح و ولی شریعت‌پناهی (۱۳۹۸) در مقاله‌ای با عنوان "تحلیل سرمایه‌های گردشگری روستایی بخش شاهو" نتیجه گرفته‌اند که سرمایه‌های طبیعی و فرهنگی مهمترین عامل در جهت برنامه‌ریزی و جذب گردشگر بوده و سرمایه‌های انسانی، اجتماعی و فیزیکی تسهیل کننده جذب گردشگری در منطقه مورد مطالعه هستند.
 - حیدری ساربان و عبدپور (۲۰۱۹) در مقاله "عوامل بهبود معیشت پایدار روستایی از دیدگاه ساکنان محلی در شهرستان اردبیل" معتقدند که سرمایه‌های جوامع روستایی نقش مهمی در بهبود معیشت پایدار در چهار مولفه کارآفرینی و تقویت زیرساخت اقتصادی، حمایت از طرف عرضه و اقدام مداخله‌ای دولت، تقویت سرمایه اجتماعی و توانمندسازی اجتماعی و مدیریت زیست محیطی و تقویت زیرساخت فیزیکی دارد.
 - رومیانی و همکاران (۲۰۱۸) در مقاله "سرمایه‌گذاری خانوادگی با منشاء شهری؛ راهبردی برای توسعه پایدار روستایی" به بررسی نقش سرمایه‌گذاری فردی و خانوادگی در توسعه گردشگری پرداخته و نتیجه گرفته‌اند که این امر به بهبود اشتغال و درآمد، مشارکت در توسعه، کاهش مهاجرت روستایی و تشدید تحولات کالبدی از قبیل زیرساخت‌ها و پروژه‌های عمرانی در روستا منجر شده است.

- شرفی و همکاران (۲۰۱۸) در مقاله "بررسی وضعیت سرمایه‌های معیشت و پایداری آنها در خانوارهای روستایی شهرستان دنا" به این نتیجه رسیده‌اند که بین سرمایه معیشت و سرمایه اجتماعی، انسانی و فیزیکی رابطه معناداری وجود دارد و توانسته است نقش مهمی در پایداری روستایی داشته باشد.
- محمودی و همکاران (۲۰۱۶) در مقاله "تبیین اثرات انواع سرمایه‌های توسعه‌ای بر سرمایه اجتماعی در روستاهای استان خراسان رضوی" نتیجه گرفته‌اند که بین سرمایه‌های روستایی و توسعه پایدار رابطه معناداری دیده می‌شود و در این رابطه نقش سرمایه‌های اجتماعی به صورت هم‌افزایی بوده و به بهبود عملکرد سرمایه‌های اقتصادی، انسانی، فیزیکی و محیطی در توسعه روستایی منجر می‌شود.
- هی و همکاران (۲۰۲۱)، در مطالعه‌ای با عنوان "چگونه گردشگری پایدار روستایی باعث توسعه جامعه روستایی می‌شود؟" نتیجه گرفته‌اند که گردشگری روستایی پایدار، چه در بلندمدت و چه در کوتاه مدت، همیشه نقش مثبت و قابل توجهی در ارتقای توسعه جامعه روستایی دارد. به ویژه، در بلندمدت، ساخت زیرساخت‌های روستایی، محیط زیست محیطی روستایی، هزینه‌های مالی کشاورزی، پیشرفت فن‌آوری کشاورزی و سرمایه انسانی روستایی به‌عنوان نیروهای اصلی توسعه جامعه روستایی شناخته می‌شوند. در همین حال، در کوتاه‌مدت، ساخت‌وساز زیرساخت‌های روستایی، محیط زیست بومی روستایی، هزینه‌های مالی کشاورزی، پیشرفت فناوری کشاورزی و سرمایه انسانی روستایی نیز محرک‌های اصلی توسعه جامعه روستایی هستند.
- یانیس و همکاران (۲۰۱۹) با عنوان "گردشگری مبتنی بر جامعه محلی در کشورهای در حال توسعه" نشان می‌دهد که توجه به سیاست‌های مبتنی بر چارچوب سرمایه جامعه، نقش موثری در فراهم کردن پایه‌ای برای مشارکت جامعه در زمینه توسعه گردشگری دارد.
- ریویرا و همکاران (۲۰۱۹) در مقاله "نقش سرمایه اجتماعی در توسعه کشاورزی و روستایی" نتیجه می‌گیرند که درک و شناخت درست از سرمایه‌های مناطق روستایی نقش موثری در توسعه کشاورزی کشورهای مورد مطالعه داشته است. به طوری که، با توجه به نقش هم‌افزایی سرمایه‌ها، تاکید بر روی سرمایه اجتماعی به استفاده بهینه سایر انواع سرمایه‌ها کمک کرده و اثرگذاری برنامه‌ریزی محلی را بهبود بخشیده است.
- سو و همکاران (۲۰۱۹) در مقاله "پایداری معیشت در مقاصد گردشگری روستایی در چین" تنوع معیشت ساکنین روستاهای گردشگرپذیر را با اتخاذ استراتژی چند فعالیتی با استفاده از روابط هم‌افزایی بین گردشگری و سرمایه‌های جامعه روستایی میسر می‌داند که این امر به بهبود درآمد و ایجاد اشتغال مولد منجر می‌شود.
- کلین (۲۰۱۷)، در مقاله‌ای با عنوان "اعمال چارچوب سرمایه‌های جامعه محلی در مسیرهای میراث هنری کارولینای شمالی غربی" نتیجه گرفته است که استفاده مناسب از چارچوب سرمایه‌های جامعه به بازنده‌سازی مناطق روستایی واقع در مسیرهای هنری و افزایش مشارکت شهروندان در توسعه گردشگری کمک کرده است.
- هوانگ و استوارت (۲۰۱۷) در مقاله "سرمایه اجتماعی و اقدام جمعی در گردشگری روستایی" نتیجه می‌گیرند که توسعه گردشگری به عنوان یک تلاش هماهنگ شبکه‌های اجتماعی به ارتقای کیفیت مدیریت محلی و تلاش‌های جامعه محور منجر شده و زمینه را برای مدیریت سرمایه‌های طبیعی و انسانی از طریق اقدام جمعی و شکلدهی سازمان‌های جمعی محلی مهیا می‌سازد و در نتیجه آن توسعه گردشگری به تحولات اجتماعی و اقتصادی روستاها شدت می‌بخشد.
- دافی و همکاران (۲۰۱۷) در مقاله "توسعه اجتماعات محلی از طریق گردشگری کشاورزی در کوبا" با استفاده از چارچوب سرمایه‌های جامعه نتیجه می‌گیرند که رابطه معنادار و مثبتی بین گردشگری مزرعه و توسعه اجتماعات محلی از طریق بهبود امنیت غذایی، تنوع فعالیت‌های اقتصادی و بهبود درآمد وجود دارد. به طوری که، گردشگری با بهبود هم‌افزایی سرمایه‌ها و منافع اقتصادی و اجتماعی ناشی از آن به توسعه جوامع محلی کمک موثری کرده است.

- ایمرمانن (۲۰۱۶) در مناطق روستایی هلند و سوئد نشان می‌دهد که مدیریت توام با حفاظت سرمایه‌های گردشگری در مناطق روستایی نقش مهمی در شکل‌گیری و توسعه کسب و کار گردشگری داشته و در این فرآیند جذب سرمایه‌های خارج از روستاها به تسریع فرآیند نوآوری و جذب مهاجران انجامیده و بهره‌برداری بهینه از سرمایه‌های حومه‌های روستایی اشکال جدید و منعطف‌تر زندگی مانند عنوان زندگی چند محلی را شکل داده است.

در یک جمع‌بندی نهایی از مطالعات داخلی و خارجی مشخص شد، بیشتر مطالعات صورت گرفته در زمینه موضوع پژوهش، در راستای مدیریت توام با حفاظت از سرمایه‌های گردشگری، و ارزیابی ظرفیت‌سازی توسعه گردشگری از طریق سرمایه‌های محلی، نقش سرمایه در توسعه کشاورزی و ...، انجام شده است. در این راستا، نوآوری موضوعی پژوهش حاضر را می‌توان چنین مطرح نمود، که تاکنون در هیچ یک از پژوهش‌های انجام شده به بررسی سرمایه‌های جوامع محلی و توسعه اقتصادی گردشگر محور در روستاهای هدف گردشگری به طور عام و به صورت خاص در استان زنجان، انجام نشده است. بنابراین پژوهش حاضر می‌تواند به خلاء تحقیقات گذشته در این زمینه کمک کند.

روش پژوهش

تحقیق حاضر از لحاظ هدف، کاربردی و از لحاظ روش، توصیفی-تحلیلی تدوین شده است. روش‌ها و ابزار گردآوری اطلاعات در تحقیق حاضر شامل روش‌های کتابخانه‌ای و میدانی مبتنی بر مشاهده و تکمیل پرسشنامه بوده است. برای تعیین روایی پرسشنامه، پس از تهیه آن کنترل اولیه‌ای در مورد سؤالات پرسشنامه، توسط اساتید راهنما و مشاور صورت گرفت و سؤالات بی‌مفهوم و بی‌ربط حذف گردید. برای تعیین ضریب اعتبار یا پایایی تعداد ۳۰ پرسشنامه (حدود ۱۰ درصد تعداد نمونه) در بین سرپرستان خانوار روستاهای مورد مطالعه توزیع شد. پس از جمع‌آوری داده‌های پرسشنامه‌ها، داده‌ها وارد رایانه شد و با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ، اعتبار پرسشنامه‌ها به میزان ۰.۸۶۷ به دست آمد.

جامعه آماری تحقیق شامل روستاهای هدف گردشگری استان زنجان است که با توجه به محدودیت‌های هزینه‌ای و زمانی و ... به منظور مطالعه دقیق از هریک از شهرستان‌های استان و با یک مورد به عنوان نمونه انتخاب شده است. همچنین قابل ذکر است به منظور تعیین جامعه نمونه سعی بر آن بود روستاهایی که از جاذبه‌های فرهنگی و تاریخی بیشتر و همواره آماده بازدید گردشگران و علاقمندان به طبیعت و تاریخ هستند، و همچنین به منظور مطالعه دقیق انتخاب شدند. به طوری که، روستاهای پایایی (شهرستان زنجان)؛ روستای شیت (شهرستان طارم)؛ روستای دربجین (شهرستان ابهر)، روستای سنبل آباد (شهرستان سلطانیه)، روستای سوکهریز (شهرستان خرمدره)، روستای گلابر سفلی (شهرستان ایجرود)، روستای زرنند (شهرستان خدابنده) و روستای بهستان (شهرستان ماهنشان) در سطح روستا به عنوان نمونه انتخاب شده است. با توجه به وجود ۸۸۱۲ خانوار دایمی ساکن در روستاهای انتخاب شده (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵) در سطح خانوار با فرض p و q مساوی با ۰.۵، تعداد ۳۲۷ مورد با استفاده از فرمول نمونه‌گیری کوکران برای مطالعه و تکمیل پرسشنامه انتخاب شده است. پرسشنامه تدوین شده در روستاهای نمونه با همکاری دهیاران با استفاده از محله‌بندی موجود در روستاها به صورت تصادفی ساده توزیع شده است.

$$n = \frac{\frac{(1.96)^2(0.50)(0.50)}{(0.05)^2}}{1 + \frac{1}{8812} \left(\frac{(1.96)^2(0.50)(0.50)}{(0.50)^2} \right)} = 327$$

با استفاده از نسبت حجم، تعداد نمونه در داخل هریک از روستاها انتخاب شد (جدول ۲) مطابق این روش تعداد نمونه برای هر یک از روستاها به صورت زیر محاسبه گردید.

جدول ۲. روستاهای هدف گردشگری استان زنجان

روستاهاى نمونه	روستا	تعداد خانوار	جمعيت	تعداد نمونه
زنجان	پاپايى	۱۵۹	۴۸۶	۲۰
طارم	شيت	۲۸۴	۸۹۶	۳۶
ابهر	درسجين	۱۲۵	۳۲۰	۱۶
سلطانيه	سنبل آباد	۲۱۸	۷۲۱	۳۵
خرمدره	سوكهريز	۷۸۶	۲۵۶۰	۸۰
ايجرود	گلابر	۷۲۵	۲۴۳۴	۸۰
خدابنده	زرند	۲۶۱	۹۴۹	۴۰
ماهستان	بهستان	۱۳۲	۴۴۶	۲۰
جمع		۲۶۹۰	۸۸۱۲	۳۲۷

منبع: مرکز آمار ایران (۱۳۹۵)

با توجه به تعداد ۳۲۷ نمونه انتخاب شده با استفاده از فرمول کوکران و توزیع پرسشنامه در روستاهای نمونه، در نهایت ۳۱۰ پرسشنامه تکمیل شده به دست محقق رسید که از این تعداد پرسشنامه برای تجزیه و تحلیل آماری بهره گرفته شده است.

در پژوهش حاضر جهت تجزیه و تحلیل کمی داده‌ها از آزمون‌های آماری نظیر t تک‌نمونه‌ای، کروسکال‌والیس، رگرسیون و همبستگی اسپیرمن استفاده شده است.

انواع متغیر از نظر نقش در تحقیق حاضر ابعاد سرمایه جامعه روستایی به عنوان متغیر مستقل و توسعه گردشگری به عنوان متغیر وابسته می‌باشد.

جدول ۳. شاخص‌ها و گویه‌های مورد استفاده در تحقیق

شاخص‌ها	گویه‌های مورد استفاده
سرمایه سیاسی	اعمال دیدگاه‌های روستاییان در تدوین قوانین و مقررات توسعه گردشگری روستا، سهمیم بودن در تصمیم‌گیری و اجرای آن در روستا، توجه به هنجارها و ارزش‌ها در تدوین مقررات، حمایت سازمان‌های محلی از فعالیت‌های گردشگری، شرکت فعال در انتخاب مدیران محلی (شورای اسلامی و دهیاران)، پذیرش نقش معتمدین و افراد با نفوذ روستا، توانایی مدیران محلی در جلب مشارکت مردم، توانایی مدیران در بیان خواسته‌های محلی، توانایی مسئولین در جذب منابع و سرمایه در گردشگری، جدیت مسئولین محلی در اعمال قوانین مرتبط با تغییرات کاربری اراضی
سرمایه ساخته شده	وجود زیرساخت‌های ضروری برای پشتیبانی از توسعه از قبیل کیفیت راه‌های دسترسی به روستا، کیفیت ارتباطات اینترنتی، کیفیت خط‌دهی شبکه‌های تلفن همراه، دسترسی به حمل و نقل مناسب، دسترسی به وسایل نقلیه عمومی در روستا، تامین انرژی از قبیل برق، سوخت، محوطه سازی و تامین زیرساخت‌های مرتبط با گردشگری، وجود تابلوهای راهنمایی کننده گردشگران، وجود مکان امن برای استراحت و پارک وسایل نقلیه در روستا و جوار جاذبه‌های گردشگری، طراحی معابر تردد پیاده در روستا و ...
سرمایه مالی	دسترسی به موقع منابع پولی و اعتبارات بانکی با بهره کم، حمایت مالی از سوی سازمان‌های دولتی، استفاده از پس‌اندازهای خانوادگی، توانایی تامین وثیقه اعتبارات، توانایی بازپرداخت وام‌های قبلی، دارایی‌های فردی و خانوادگی، معافیت مالیاتی برای فعالیت در حوزه گردشگری، توانایی استفاده از بودجه‌های تخصیص یافته دولتی، سرمایه‌گذاری مشترک با دوستان و فامیل، و ...
سرمایه طبیعی	ویژگی‌های جغرافیایی روستا، تنوع جاذبه‌های طبیعی در روستا، دسترسی و استفاده از منابع طبیعی روستا در گردشگری، تنوع زیستی گیاهی و جانوری منطقه، دسترسی به آب برای توسعه گردشگری، حفاظت از زیبایی‌های منحصر به فرد طبیعی، مدیریت جاذبه‌های طبیعی، جلوگیری در آلودگی منابع آب و خاک، مدیریت پسماند، مدیریت تغییرات کاربری و ...
سرمایه انسانی	داشتن مهارت‌ها و توانایی توسعه فعالیت‌ها، دسترسی به منابع محلی، داشتن آموزش و دانش در زمینه گردشگری، توانایی مدیریت فعالیت‌های گردشگری، حل اختلافات و مناقشات در زمینه استفاده از جاذبه‌ها و منابع محلی، برنامه‌ریزی برای آینده فعالیت، توانایی تصمیم‌گیری مشارکتی و جمعی و ...
سرمایه اجتماعی	اعتماد به هم روستایی‌ها، اعتماد به تصمیمات مسئولین روستا، اعتماد به سازمان‌های دخیل در توسعه گردشگری، همکاری و مشارکت محلی در گردشگری، وجود شبکه‌های محلی مبتنی بر شبکه‌های اجتماعی در منطقه، عضویت در گروه‌هایی با منافع مشترک، احساس آینده مشترک، انسجام و همبستگی با مردم روستا، اشتراک‌گذاری ایده‌ها و تجارب فعالیتی و ...

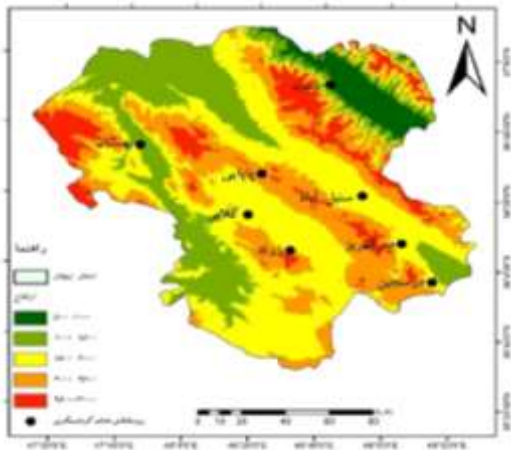
<p>برگزاری جشنواره‌های محلی، تنوع سنت‌های محلی و معرفی مناسب آنها، آداب و رسوم قومی، پذیرش و احترام به گردشگران به عنوان مهمان، احترام به میراث فرهنگی محلی، مهمان نوازی، توسعه صنایع دستی، وجود خلاقیت در استفاده از فرهنگ در جذب گردشگر و ...</p>	<p>سرمایه فرهنگی</p>
<p>تنوع اقامتگاه‌ها روستایی از قبیل خانه‌های بوم گردی و خانه‌های قدیمی بازسازی شده، خانه های دوم گردشگری و جذب سرمایه های افراد غیر ساکن در روستا، تعداد مراکز تهیه غذای محلی، تعداد تاکسی‌های تلفنی و مسافربری فعال، کیفیت خط‌دهی تلفن همراه و اینترنت، تنوع فروشگاه‌ها و سوپر مارکت‌ها، مراکز فروش محصولات محلی و صنایع دستی، پارکینگ امن، تنوع جاذبه‌های گردشگری روستا، زیرساخت‌های عمومی گردشگری، امنیت گردشگران و دارایی آنها، تعداد گردشگران ورودی، تعداد واحدهای خدمات گردشگری، تعداد شاغلین در گردشگری، تعداد خانه‌های دوم و ...</p>	<p>توسعه گردشگری</p>
<p>تاثیرگذاری توسعه گردشگری در بهبود وضعیت اشتغال در روستا، افزایش درآمد در بین روستاییان در اثر ورود گردشگران، افزایش تمایل به توسعه و اشتغال در زمینه گردشگری در بین مردم روستا، متنوع تر شدن فعالیت های اقتصادی در اثر ورود گردشگران به روستا، کسب درآمد از فروش مستقیم محصولات تولیدی روستا به گردشگران، افزایش تعداد فروشگاه های تامین مایحتاج عمومی در روستا، توسعه خدمات عمومی در روستا (راه، آب، برق، خط دهی موبایل، تلفن و ...)، انتقال پول و سرمایه به روستا با هدف سرمایه گذاری فردی و خانوادگی در روستا، بهبود و افزایش ظرفیت روستا در جذب سرمایه های افراد خارج از روستا، افزایش انگیزه برای روستاییان برای راه اندازی کسب و کار در روستا، تاثیرگذاری گردشگران در تغییر کشت محصولات کشاورزی، افزایش اطلاعات از نیاز بازار، قیمت ها و ...، افزایش ارزش و قیمت اراضی در روستا و رونق معاملات، افزایش ساخت و ساز و مالکیت خانه های گردشگری در روستا، میزان تغییرات کاربری اراضی کشاورزی به غیر کشاورزی (مانند ساخت و ساز و ...)</p>	<p>اقتصاد روستایی</p>

منبع: اقتباس از: Kline, 2017; Loison, 2019; Mueller et al., 2020; Einali et al., 2021

محدوده مورد مطالعه

استان زنجان در شمالغرب کشور و مابین هفت استان از کشور جمهوری اسلامی ایران واقع گردیده است و از شمال با استان اردبیل و استان گیلان، از شمال شرقی و مشرق با استان قزوین، از جنوب با استان همدان، از جنوب غربی با استان کردستان و از مغرب با استان آذربایجان غربی و از شمالغرب با استان آذربایجان شرقی همسایه است موقعیت جغرافیایی استان منطبق بر عرض جغرافیایی ۳۵ درجه و ۳۵ دقیقه تا ۳۷ درجه و ۱۵ دقیقه شمال و طول جغرافیایی ۴۷ درجه و ۱۵ دقیقه تا ۴۵ درجه و ۲۵ دقیقه شرقی از نصف النهار گرینویچ است.

استان زنجان متشکل از هفت شهرستان است و مرکز آن، شهرستان زنجان، از شمال به استان‌های آذربایجان شرقی و اردبیل، از شرق به شهرستان‌های طارم و ابهر، از جنوب به شهرستان‌های ایجرود و خدابنده و از غرب به ماهنشان محدود می‌باشد. مساحت استان در حدود ۳۹۳۶۹ کیلومتر مربع و از نظر شکل ظاهری زمین شامل دو منطقه کوهستانی و جلگه‌ای (دشت) می‌باشد. مناطق کوهستانی که اغلب دارای قله مرتفع هستند، در بخش ماهنشان، شهرستان زنجان و شهرستان خدابنده قرار گرفته‌اند و مناطق جلگه‌ای یا دشت نیز بقیه مساحت استان را تشکیل می‌دهد. از جمله مهمترین ارتفاعات در مناطق جلگه‌ای یا دشت نیز بقیه مساحت استان را تشکیل می‌دهد. از جمله مهمترین ارتفاعات در رشته کوه‌های شمالی می‌توان قله گلاس قله دگاه و قله چله خانه را نام برد که در شمال غربی شهرستان بهم پیوسته رشته کوه‌های البرز غربی را تشکیل داده‌اند. از مهمترین ارتفاعات رشته کوه‌های زنجان جنوبی می‌توان به قله قیدار، قلعه خور جهان قله علم کندی، قلعه سپهسالار، قله جهان داغ و قله رستم اشاره نمود.

شکل ۲. نقشه موقعیت جغرافیایی استان زنجان

یافته‌ها

یافته‌های توصیفی

بررسی ویژگی‌های فردی پاسخگویان نشان داد که افراد واقع در گروه سنی ۲۰ تا ۳۰ سال با ۴۳ درصد و گروه سنی ۳۱ تا ۴۰ سال با ۴۱ درصد به ترتیب بیشترین تعداد را به خود اختصاص داده‌اند. مردان با ۸۶/۵ درصد و افراد دارای تحصیلات دبیرستانی با ۳۴ درصد بیشترین تعداد را داشته و ۹۰ درصد متأهل بوده‌اند. افراد شاغل به کشاورزی (زراعت، باغداری، دامداری و ...) با ۶۰ درصد و خانواده‌های ۴ و ۵ نفره با ۵۴ درصد بیشترین تعداد جامعه نمونه را تشکیل می‌دادند. به لحاظ مدت اقامت در روستاهای مورد مطالعه ۸۴ درصد) دارای سکونت ۱۰ سال و بیشتر بوده و درآمد اصلی ۶۰ درصد پاسخگویان از فعالیت‌های کشاورزی اعم از باغداری، زراعت و دامداری بوه است (جدول ۴).

جدول ۴. مشخصات فردی جامعه نمونه

شرح (واحد: درصد)					مولفه		
۱۵/۵	ابتدایی	تحصیلات	۳/۹	خانه‌دار	شغل	۸۶/۵	مرد
۲۲/۶	راهنمایی		۳/۹	کارمند		۱۳/۵	زن
۳۴/۲	دبیرستان		۳۱/۹	آزاد		۴۳/۲	۲۰-۳۰
۲۷/۷	فوق دیپلم و بالاتر		۶۰/۳	کشاورز		۴۰/۶	۳۱-۴۰
۹۰	متأهل	تأهل	۱۶	کمتر از ۱۰ سال	مدت اقامت	۱۳/۹	۴۱-۵۰
۱۰	مجرد		۸۴	۱۰ سال و بیشتر		۲/۳	+۵۱

یافته‌های تحلیلی

بر اساس مطالعات موجود و بررسی ابعاد نظری با استفاده از منابع در دسترس سرمایه‌های جامعه محلی در ۷ بعد کلی دسته‌بندی شده است. این سرمایه‌ها در قالب سرمایه‌های فیزیکی/ساخته شده، طبیعی، انسانی، فرهنگی، اجتماعی، مالی-اقتصادی و سیاسی- نهادی نقش مهمی در توسعه اقتصاد روستایی از طریق گردشگری ایفا می‌کنند. به منظور تحلیل تفاوت معناداری میانگین عددی بدست آمده از داده‌های پرسشنامه‌ای براساس دسته‌بندی فوق‌الذکر از آزمون t تک نمونه‌ای بهره گرفته شده است (جدول ۵). بنابراین، با احتساب دامنه طیفی میانگین عددی که بین ۱ تا ۵ براساس طیف لیکرت (۱= خیلی کم، ۲= کم، ۳= متوسط، ۴= زیاد و ۵= خیلی زیاد) در نوسان است، این میزان برای تمامی مولفه‌های مورد بررسی، بالاتر از مطلوبیت عددی مورد آزمون (۳ به عنوان میانگین طیف ۵ سطحی لیکرت) محاسبه شده است. به طوری

۱- همه جداول ارائه شده در این فصل مربوط به یافته‌های تحقیق حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌های پرسشنامه‌ای می‌باشد.

که، تفاوت از حد مطلوب عددی بیانگر تفاوت معناداری ابعاد در سطح ۹۹ درصد بوده و برای همه ابعاد سرمایه جامعه محلی مثبت ارزیابی و گزارش می‌شود و بیشترین آن به بعد سرمایه اجتماعی روستاهای نمونه مورد مطالعه اختصاص دارد. از طرفی دیگر، بررسی نتایج نشان می‌دهد که در فاصله اطمینان ۹۵ درصد کران مثبت و بالا هر دو جهت مثبتی دارند و این امر بیانگر تاثیر مثبت ابعاد سرمایه‌های جامعه محلی در توسعه اقتصاد روستایی از طریق گردشگری روستایی می‌باشد.

بررسی نتایج تفصیلی تر آزمون نشان می‌دهد که بعد "سرمایه اجتماعی" با میانگین عددی (۳,۸۲۴۵) و آماره t به مقدار (۳۲,۹۹۶) بیشترین تاثیر را در بین سرمایه‌های جامعه محلی در اقتصاد روستایی از طریق توسعه گردشگری در روستاهای هدف مورد مطالعه استان زنجان از دیدگاه پاسخگویان را دارد. به طوری که در این بعد از سرمایه، گویه‌هایی از قبیل اعتماد به هم روستایی‌ها، اعتماد به تصمیمات مسئولین روستا، اعتماد به سازمان‌های دخیل در توسعه گردشگری، همکاری و مشارکت محلی در گردشگری، وجود شبکه‌های محلی مبتنی بر شبکه‌های اجتماعی در منطقه، عضویت در گروه‌هایی با منافع مشترک، احساس آینده مشترک، انسجام و همبستگی با مردم روستا، اشتراک‌گذاری ایده‌ها و تجارب فعالیتی و ... مورد توجه محققان قرار گرفته است. علاوه بر این، بعد "سرمایه ساخته شده یا فیزیکی" با میانگین عددی (۳,۹۶۳۵) و آماره t به مقدار (۲۸,۵۹۱) با توجه به گویه‌های مطرح در پرسشنامه از قبیل وجود زیرساخت‌های ضروری برای پشتیبانی از توسعه از قبیل کیفیت راه‌های دسترسی به روستا، کیفیت ارتباطات اینترنتی، کیفیت خط‌دهی شبکه‌های تلفن همراه، دسترسی به حمل و نقل مناسب، دسترسی به وسایل نقلیه عمومی در روستا، تامین انرژی از قبیل برق، سوخت، محوطه‌سازی و تامین زیرساخت‌های مرتبط با گردشگری، وجود تابلوهای راهنمایی کننده گردشگران، وجود مکان امن برای استراحت و پارک وسایل نقلیه در روستا و جوار جاذبه‌های گردشگری، طراحی معابر تردد پیاده در روستا و ... در جایگاه دوم از دیدگاه پاسخگویان ساکن روستا قرار دارد.

جدول ۵. معناداری نقش سرمایه‌های جامعه محلی در توسعه گردشگری روستایی بر اساس تفاوت از حد مطلوب

مطلوبیت عددی مورد آزمون = ۳							
فاصله اطمینان ۹۵ درصد		تفاوت از حد مطلوب	سطح معناداری	درجه آزادی	آماره t	میانگین	سرمایه‌های جامعه محلی
پایین تر	بالا تر						
۰,۷۴۱۳	۰,۶۴۵۸	۰,۶۹۳۵	۰,۰۰۰	۳۰۹	۲۸,۵۹۱	۳,۶۹۳۵	سرمایه ساخته شده (فیزیکی)
۰,۷۳۹۴	۰,۶۴۶۹	۰,۶۹۳۲	۰,۰۰۰	۳۰۹	۲۹,۴۹۹	۳,۶۹۳۱	سرمایه طبیعی
۰,۲۹۵۷	۰,۲۱۳۳	۰,۲۵۴۵	۰,۰۰۰	۳۰۹	۱۲,۱۴۶	۳,۲۵۴۵	سرمایه سیاسی
۰,۶۸۷۵	۰,۵۹۷۲	۰,۶۴۲۴	۰,۰۰۰	۳۰۹	۲۷,۹۹۵	۳,۶۴۲۴	سرمایه مالی
۰,۸۷۳۷	۰,۷۷۵۳	۰,۸۲۴۵	۰,۰۰۰	۳۰۹	۳۲,۹۹۶	۳,۸۲۴۵	سرمایه اجتماعی
۰,۳۸۸۰	۰,۲۸۰۲	۰,۳۳۴۱	۰,۰۰۰	۳۰۹	۱۲,۱۸۷	۳,۳۳۴۱	سرمایه انسانی
۰,۵۸۱۹	۰,۴۵۶۸	۰,۵۱۹۴	۰,۰۰۰	۳۰۹	۱۶,۳۳۰	۳,۵۱۹۴	سرمایه فرهنگی

همچنین، "سرمایه طبیعی" جامعه محلی با توجه به گویه‌هایی از قبیل ویژگی‌های جغرافیایی روستا، تنوع جاذبه‌های طبیعی در روستا، دسترسی و استفاده از منابع طبیعی روستا در گردشگری، تنوع زیستی گیاهی و جانوری منطقه، دسترسی به آب برای توسعه گردشگری، حفاظت از زیبایی‌های منحصر به فرد طبیعی، مدیریت جاذبه‌های طبیعی، جلوگیری در آلودگی منابع آب و خاک، مدیریت پسماند، مدیریت تغییرات کاربری و ... با میانگین عددی (۳,۶۹۳۱) و آماره t به میزان (۲۹,۴۹۹) به عنوان سومین بعد از سرمایه‌های جامعه محلی به شمار می‌آید که تاثیر مثبت و نقش موثری در توسعه اقتصاد محلی روستاهای هدف گردشگری از طریق توسعه گردشگری را به خود اختصاص داده است.

با توجه به تاثیر مثبت ابعاد سرمایه‌های جامعه محلی در توسعه گردشگری و به تبع آن اقتصاد روستایی در سکونتگاه‌های روستایی مورد مطالعه، از آزمون رگرسیون خطی برای بررسی جهت و شدت تاثیر هر یک از مولفه‌های تاثیرگذار استفاده

شده است. به طوری که در ترسیم مدل رگرسیونی "اثرات اقتصادی توسعه گردشگری در روستا" به عنوان متغیر وابسته و "ابعاد سرمایه‌های جامعه محلی" به عنوان متغیر مستقل مورد استفاده قرار گرفته است. همان طوری که نتیجه آزمون (جدول ۶) نشان می‌دهد، این رابطه با ضریب تعیین معادل ۰,۹۰۱ نقش موثری را ایفا کرده است.

جدول ۶. تحلیل واریانس تاثیرگذاری ابعاد سرمایه‌های جامعه محلی در اقتصاد روستایی از طریق توسعه گردشگری

ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	انحراف استاندارد
۰,۹۴۹	۰,۹۰۱	۰,۸۹۹	۰,۰۹۰۴۸

همان طوری که جدول (۷) نشان می‌دهد، نتایج حاصل از تحلیل واریانس بیانگر وجود رابطه خطی بین متغیر مستقل و وابسته می‌باشد. به طوری که، با توجه به مقدار آماره آزمون F برابر با ۳۹۴,۱۷۲ که از عدد معیار ۳,۸۴ بزرگتر شده است، می‌توان گفت که تاثیر متغیرهای مستقل (ابعاد سرمایه‌های جامعه محلی از قبیل سرمایه‌های ساخته شده، انسانی، فرهنگی، مالی، اجتماعی، طبیعی، سیاسی - نهادی و فرهنگی) بر روی اقتصاد روستایی از طریق توسعه گردشگری در روستایی در روستاهای هدف گردشگری مورد مطالعه در استان زنجان کاملاً آشکار بوده و این رابطه در سطح ۹۹ درصد معنادار می‌باشد.

جدول ۷. تحلیل واریانس رابطه خطی بین ابعاد سرمایه‌های جامعه محلی و اقتصاد روستایی از طریق گردشگری

مولفه‌ها	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگن مربعات	آماره آزمون F	سطح معناداری
واریانس بین گروه‌ها	۲۲,۵۹۰	۷	۳,۲۲۷	۳۹۴,۱۷۲	۰,۰۰۰
واریانس درون گروه‌ها	۲,۴۷۲	۳۰۲	۰,۰۰۸		
کل واریانس	۲۵,۰۶۲	۳۰۹			

متغیر وابسته: توسعه اقتصاد روستایی از طریق توسعه گردشگری

با نگاهی به مقادیر ضرایب استاندارد شده β آشکار می‌شود که یک واحد تغییر در انحراف معیار متغیرهای مستقل (ابعاد سرمایه‌های جامعه محلی از قبیل سرمایه‌های ساخته شده، طبیعی، اجتماعی، مالی، سیاسی - نهادی، انسانی و فرهنگی) به ترتیب به میزان ۰,۰۴۳، ۰,۰۴۵، ۰,۵۱۲، ۰,۵۴۶، ۰,۰۲۷، ۰,۰۴۷ و ۰,۰۳۹ واحد نقش مثبتی در توسعه اقتصاد روستایی از طریق توسعه گردشگری در روستاهای هدف گردشگری نمونه از دیدگاه پاسخگویان تاثیر خواهد داشت (جدول ۸).

جدول ۸. ضرایب شدت روابط میان بین اثرات سرمایه‌های جامعه محلی در اقتصاد روستایی از طریق گردشگری

نام متغیر	ضرایب غیر استاندارد		ضرایب استاندارد شده	T	سطح معنی داری
	B	خطای B			
مقدار ثابت	۰,۴۶۴	۰,۰۸۶	-	۵,۳۸۰	۰,۰۰۰
سرمایه ساخته شده (فیزیکی)	۰,۰۲۹	۰,۰۱۴	۰,۰۴۳	۲,۰۰۷	۰,۰۴۶
سرمایه طبیعی	۰,۰۳۱	۰,۰۱۷	۰,۰۴۵	۱,۷۹۷	۰,۰۷۳
سرمایه اجتماعی	۰,۳۹۶	۰,۰۱۹	۰,۵۱۲	۲۰,۷۴۹	۰,۰۰۰
سرمایه مالی	۰,۳۸۵	۰,۰۱۸	۰,۵۴۶	۲۱,۵۹۰	۰,۰۰۰
سرمایه سیاسی - نهادی	۰,۰۱۷	۰,۰۱۵	۰,۰۲۷	۱,۱۶۸	۰,۲۴۴
سرمایه انسانی	۰,۰۲۸	۰,۰۱۵	۰,۰۴۷	۱,۹۰۸	۰,۰۵۷
سرمایه فرهنگی	۰,۰۲۰	۰,۰۱۳	۰,۰۳۹	۱,۵۸۹	۰,۱۱۳

با توجه به نتیجه تحلیل رگرسیون خطی می‌توان اذعان نمود که ابعاد سرمایه‌های جامعه محلی در اقتصاد روستاهای هدف گردشگری نمونه در اقتصاد روستایی از طریق توسعه گردشگری تاثیر مثبتی دارد. به طوری که در منطقه مورد مطالعه، بیشترین تاثیر مستقیم ابعاد سرمایه‌های جامعه محلی در اقتصاد روستایی از طریق توسعه گردشگری از دیدگاه

پاسخگویان ساکن روستاهای هدف گردشگری مورد مطالعه را می‌توان به ترتیب به سرمایه مالی (۰,۵۴۶) و سرمایه اجتماعی (۰,۵۱۲) مرتبط دانست.

علاوه بر موارد فوق الذکر، تحلیل روابط آماری بین ابعاد سرمایه جامعه روستایی و توسعه اقتصاد روستایی از طریق گردشگری به تفکیک ۸ روستای هدف گردشگری مورد مطالعه در استان زنجان که از طریق تحلیل خوشه‌ای در سه طبقه (کم، متوسط و بالا) دسته‌بندی شده‌اند، براساس آزمون همگونی کای دو میثتی بر جداول توافقی مندرج در جدول (۹) مبین وجود رابطه معنادار آماری میان دو شاخص از دیدگاه پاسخگویان است. این بدان معناست که براساس شاخص ابعاد سرمایه جامعه روستایی در جهت توسعه اقتصاد روستایی از طریق گردشگری رابطه مثبتی برآورده شده است که مبین وجود رابطه مستقیم کامل در سطح معناداری ۹۹ درصد است. لذا می‌توان به این واقعیت اشاره کرد که با افزایش سطح ابعاد سرمایه جامعه روستایی در روستاهای مورد مطالعه، سطح توسعه اقتصاد روستایی از طریق گردشگری به طور قابل توجهی افزایش می‌یابد که می‌تواند از طریق متنوع‌سازی فعالیت‌های اقتصادی در روستا بویژه در زمینه غیر زراعی از قبلی گردشگری و خدمات مرتبط با آن تاثیر مثبتی در اقتصاد روستایی ایفا کند.

جدول ۹. جدول توافقی تبیین رابطه بین ابعاد سرمایه جامعه روستایی و توسعه اقتصاد روستایی از طریق گردشگری

کل	ابعاد سرمایه جامعه روستایی			مولفه‌ها	
	بالا	متوسط	کم		
۱۲۴	۰	۶۸	۵۶	کم	توسعه اقتصاد روستایی از طریق گردشگری
۱۸۰	۲۶	۱۴۲	۱۲	متوسط	
۶	۶	۰	۰	بالا	
۳۰	۳۲	۲۱۰	۶۸	کل	
سطح معناداری		درجه آزادی	ارزش	آماره آزمون کای دو پیرسن	
۰,۵۳۵		۴	۱۲۳,۸۶۲ (a)		
۰,۰۰۰				ضریب همبستگی	

با توجه به نتایج جدول توافقی، بررسی رابطه همبستگی بین ابعاد سرمایه جامعه روستایی و شاخص توسعه اقتصاد روستایی از طریق گردشگری در روستاهای هدف گردشگری مورد مطالعه در استان زنجان با استفاده از آزمون اسپیرمن در جدول (۱۰) نشان می‌دهد که بین شاخص توسعه اقتصاد روستایی از طریق گردشگری و ابعاد سرمایه‌های جامعه روستایی در سرمایه‌های سرمایه ساخته شده (فیزیکی) (۰,۳۳۰)، سرمایه طبیعی (۰,۲۶۵)، سرمایه سیاسی - نهادی (۰,۷۶۷)، سرمایه مالی (۰,۷۵۲)، سرمایه اجتماعی (۰,۴۴۰) رابطه معناداری در سطح ۹۹ درصد وجود دارد. از طرفی دیگر، بین ابعاد سرمایه انسانی (۰,۰۷۰) و سرمایه فرهنگی (۰,۰۳۷-) و توسعه اقتصاد روستایی از طریق گردشگری در روستاهای مورد مطالعه رابطه معناداری وجود ندارد.

جدول ۱۰. رابطه همبستگی بین ابعاد سرمایه‌های جامعه محلی و اقتصاد روستایی از طریق توسعه گردشگری

شاخص توسعه گردشگری	شاخص توسعه اقتصاد روستایی از طریق گردشگری		همبستگی اسپیرمن	
	ضریب همبستگی اسپیرمن	سطح معناداری	سرمایه فیزیکی (ساخته شده)	سرمایه طبیعی
۰,۷۵۴	۰,۳۳۰	ضریب همبستگی اسپیرمن	سرمایه فیزیکی (ساخته شده)	ابعاد سرمایه جامعه روستایی
۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	سطح معناداری		
۰,۸۵۳	۰,۲۶۵	ضریب همبستگی اسپیرمن	سرمایه طبیعی	

۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	سطح معناداری	سرمایه سیاسی - نهادی
۰,۰۹۴	۰,۷۶۷	ضریب همبستگی اسپیرمن	
۰,۱۰۰	۰,۰۰۰	سطح معناداری	سرمایه مالی
۰,۳۹۹	۰,۷۵۲	ضریب همبستگی اسپیرمن	
۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	سطح معناداری	سرمایه اجتماعی
۰,۲۵۱	۰,۴۴۰	ضریب همبستگی اسپیرمن	
۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	سطح معناداری	سرمایه انسانی
۰,۱۲۳	۰,۰۷۰	ضریب همبستگی اسپیرمن	
۰,۰۳۱	۰,۲۲۰	سطح معناداری	سرمایه فرهنگی
۰,۲۷۷	-۰,۰۳۷	ضریب همبستگی اسپیرمن	
۰,۰۰۰	۰,۵۱۹	سطح معناداری	

به منظور تحلیل فضایی دارابودن ابعاد سرمایه‌های محلی و اثرات اقتصادی توسعه گردشگری در روستاهای نمونه از دیدگاه پاسخگویان به سوالات تحقیق از آزمون ناپارامتری کروسکال وایس بهره گرفته شده است. نتایج بدست آمده از تحلیل در جدول (۱۱) نشان می‌دهد که از بین ۸ روستای هدف مورد مطالعه، روستاهای سوکهریز در شهرستان خرمدره با میانگین رتبه‌ای (۱۶۴,۷۵) و شیت در شهرستان طارم با میانگین رتبه‌ای (۱۶۴,۳۰) در برخورداری از مجموع ابعاد سرمایه‌های جامع روستایی در رتبه اول و دوم قرار دارند. علاوه بر این، روستای پایایی در شهرستان زنجان با میانگین رتبه‌ای (۱۴۱,۰۴) در پایین‌ترین رتبه قرار دارد و سایر روستاهای هدف گردشگری مورد مطالعه در حدفاصل روستاهای بهستان و سوکهریز واقع شده‌اند. همچنین تحلیل فضایی اثرات اقتصادی توسعه گردشگری در روستاهای هدف گردشگری مورد مطالعه در استان زنجان بیانگر این واقعیت است که به ترتیب روستاهای شیت در شهرستان طارم و درسجین در شهرستان ابهر با میانگین رتبه‌ای (۱۹۰,۰۰) و (۱۸۶,۶۴) دارای بیشترین اثرپذیری در توسعه اقتصاد روستایی مبتنی بر گردشگری و فعالیت‌های مرتبط با آن بوده و روستای بهستان در شهرستان ماهنشان با میانگین رتبه‌ای (۱۳۴,۳۹) نیز دارای پایین‌ترین رتبه در این خصوص بوده است. با توجه به موارد فوق الذکر می‌توان به این نتیجه اشاره کرد که در هر دو شاخص مورد بررسی یعنی دارا بودن ابعاد سرمایه‌های محلی و اثرات اقتصادی توسعه گردشگری هیچ رابطه معناداری در سطح ۹۵ درصد در بین روستاهای نمونه مورد بررسی وجود ندارد که دلیل عمده آن را می‌توان در دلیل انتخاب این روستاها به عنوان روستاهای هدف گردشگری و دارابودن جاذبه‌های متعدد و منحصر به فرد بودن آنها دانست.

جدول ۱۱. سطح‌بندی روستاهای مورد مطالعه به لحاظ دارابودن ابعاد سرمایه‌های محلی و اثرات اقتصادی توسعه گردشگری

اثرات اقتصادی توسعه گردشگری	ابعاد سرمایه جامعه	روستا	
۱۴۶,۵۳	۱۴۱,۰۴	۱۶	پایایی
۱۹۱,۰۰	۱۶۴,۳۰	۳۳	شیت
۱۸۸,۶۴	۱۴۲,۴۳	۱۶	درسجین
۱۵۰,۱۵	۱۵۵,۳۱	۳۲	سنبل آباد
۱۶۲,۴۶	۱۶۴,۷۵	۷۸	سوکهریز

۱۵۲,۹۱	۱۵۴,۴۸	۷۵	گلابر
۱۵۳,۸۱	۱۵۸,۳۰	۴۰	زرنند
۱۳۴,۳۹	۱۵۱,۵۳	۲۰	بهستان
۷,۰۱۲	۱,۴۲۲		کای اسکوتر
	۷		درجه آزادی
۰,۴۲۸	۰,۹۸۵		سطح معناداری

نتیجه گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی؛ سرمایه‌های جوامع محلی و توسعه اقتصادی گردشگر محور در روستاهای هدف گردشگری استان زنجان انجام شده است. بر این اساس، شاخص‌های مورد استفاده در تحقیق حاضر با بهره‌گیری پژوهش‌های قبلی و مبانی نظری تحقیق در ۷ بعد کلی در قالب سرمایه‌های فیزیکی (ساخته شده)، طبیعی، انسانی، فرهنگی، اجتماعی، مالی - اقتصادی و سیاسی - نهادی دسته‌بندی شده و در تحلیل‌های استنباطی مورد استفاده قرار گرفته است. از این رو، نتایج تحلیل‌های آماری نتایج زیر را نشان داد، ابعاد سرمایه جامعه محلی در توسعه اقتصاد محلی مبتنی بر گردشگری تاثیر مثبت و معناداری داشته است، به طوری که بیشترین تاثیر در ابعاد سرمایه اجتماعی و کمترین میزان تاثیر را در سرمایه طبیعی به خود اختصاص داده است، که با مطالعه عینالی و همکاران (۱۴۰۱)، صالح و ولی شریعت‌پناهی (۱۳۹۸)، همچنین بر اساس نتایج به دست آمده مشخص شد، تفاوت معناداری اثرات توسعه گردشگری در شاخص‌های توسعه اقتصاد محلی در روستاهای هدف گردشگری وجود دارد، به نحوی که تنوع منابع درآمدی برای ساکنین و بهبود فرصت‌های اشتغال و درآمدی بیشترین تاثیر را در اقتصاد روستایی شامل شده است. در واقع با ورود صنعت گردشگری به روستاهای مورد مطالعه، فرصت‌های اشتغال و درآمد برای روستاییان از جمله جوانان بیکار فراهم شده است، و تنوع منابع درآمدی را برای آنها فراهم نموده است. به نحوی که بسیاری از مهاجران جوان به شهرهای استان به روستاهای خود بازگشتند.

سپس نتایج مبنی بر بررسی جهت و شدت تاثیر ابعاد سرمایه‌های جامعه روستایی در اقتصاد روستایی از طریق توسعه گردشگری در روستاهای نمونه، گویای آن است که متغیرهای مستقل (ابعاد سرمایه‌های جامعه محلی از قبیل سرمایه‌های ساخته شده، طبیعی، اجتماعی، مالی، سیاسی - نهادی، انسانی و فرهنگی) به ترتیب نقش مثبتی در توسعه اقتصاد روستایی از طریق توسعه گردشگری در روستاهای هدف گردشگری نمونه از دیدگاه پاسخگویان دارد. به طوری که بیشترین تاثیر مستقیم ابعاد سرمایه‌های جامعه محلی در اقتصاد روستایی از طریق توسعه گردشگری از دیدگاه پاسخگویان ساکن روستاهای هدف گردشگری مورد مطالعه را می‌توان به ترتیب به سرمایه مالی (۰,۵۴۶) و سرمایه اجتماعی (۰,۵۱۲) مرتبط دانست. در ادامه نیز رابطه معناداری بین ابعاد سرمایه‌های جامعه محلی و اثرات اقتصادی توسعه گردشگری در روستا وجود دارد، که با مطالعه عینالی و همکاران (۱۴۰۱)، همخوانی و مطابقت دارد. به طوری که با افزایش سطح ابعاد سرمایه جامعه روستایی در روستاهای مورد مطالعه، سطح توسعه اقتصاد روستایی از طریق گردشگری به طور قابل توجهی افزایش می‌یابد که می‌تواند از طریق متنوع‌سازی فعالیت‌های اقتصادی در روستا بویژه در زمینه غیر زراعی از قبیل گردشگری و خدمات مرتبط با آن تاثیر مثبتی در اقتصاد روستایی ایفا کند. بر این اساس،

تحلیل فضایی تفاوت در بین روستاهای هدف گردشگری مورد مطالعه در استان زنجان بر اساس داده‌های پرسشنامه در دو شاخص "مجموع ابعاد سرمایه‌های محلی" و "اثرات اقتصادی توسعه گردشگری در روستاهای نمونه" با بهره‌گیری از آزمون ناپارامتری کروسکال والیس نشان داد که تفاوت معناداری در بین روستاهای نمونه وجود ندارد. به طوری که، به ترتیب روستاهای سوکهریز و شیت در برخورداری از مجموع ابعاد سرمایه‌های جامعه روستایی در رتبه اول و دوم و روستای پایایی در پایین‌ترین رتبه قرار دارد. همچنین تحلیل فضایی "اثرات اقتصادی توسعه گردشگری" در روستاهای هدف گردشگری مورد مطالعه در استان زنجان بیانگر این واقعیت است که به ترتیب روستاهای شیت دارای بیشترین اثرپذیری

در توسعه اقتصاد روستایی مبتنی بر گردشگری و فعالیت‌های مرتبط با آن بوده و روستای بهستان در شهرستان ماهشان نیز دارای پایین‌ترین رتبه در این خصوص بوده است.

بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر، پیشنهادهایی به شرح ذیل مطرح شد:

- با بهره‌گیری از مدیریت کارا، علمی و تخصصی و بهبود توسعه اقتصاد گردشگری در روستاهای هدف گردشگری در استان زنجان در جهت بهره‌برداری مناسب از مواهب طبیعی و آثار تاریخی و ... و شناسایی آنها به جامعه محلی، ملی و جهانی اقدام شود تا جذابیت این روستاها برای بازدید نزد گردشگران افزایش یابد و گردشگری ملی و بین‌المللی رونق بگیرد؛
- بر اساس برنامه ششم توسعه دبیش از ۴۰۰ روستای هدف گردشگری در کشور تعیین شده که سهم زنجان نیز نسبتاً زیاد است، در این راستا مولفه‌هایی از قبیل آموزش، تخصیص اعتبارات مناسب و هم‌افزایی دستگاه‌های متولی امر به پیشبرد توسعه گردشگری در این حوزه کمک می‌کند؛ و
- با توجه به شرایط کنونی جامعه و وجود روستاهای بکر در استان زنجان، لازم و ضروری است که پژوهشگران در مطالعات آتی به شناسایی پیشران‌های موثر در توسعه سرمایه‌های محلی در راستای توسعه اقتصادی روستاهای هدف گردشگری در این استان بپردازند.

منابع

- Bakas, F. E., Duxbury, N., Remoaldo, P. C., & Matos, O. (2019). The social utility of small-scale art festivals with creative tourism in Portugal. *International Journal of Event and Festival Management*.
- Brooks, Matthew M. 2020. Countering depopulation in Kansas: An assessment of the Rural Opportunity Zone program. *Population Research and Policy Review*, 40: 137-48.
- Bryden, J. and Hart, K. (2004). A New Approach to Rural Development in Europe. The Edwin-Mellen Press.
- Ćurčić, N., Mirković Svitlica, A., Brankov, J., Bjeljac, Ž., Pavlović, S., & Jandžiković, B. (2021). The role of rural tourism in strengthening the sustainability of rural areas: The case of Zlakusa village. *Sustainability*, 13(12), 6747.
- Deller, S., Kures, M., & Conroy, T. (2019). Rural entrepreneurship and migration. *Journal of Rural Studies*, 66, 30-42.
- Durlauf, S., & Blume, L. E. (2008). *The new Palgrave dictionary of economics*. L. Blume (Ed.). Palgram Macmillan.
- Egusquiza, A., Zubiaga, M.; Gandini, A.; de Luca, C.; Tondelli, S. (2021). Systemic Innovation Areas for Heritage-Led Rural Regeneration: A Multilevel Repository of Best Practices. *Sustainability*, 13, 5069. <https://doi.org/10.3390/su13095069>
- Eimermann, M. (2016). Two sides of the same coin: Dutch rural tourism entrepreneurs and countryside capital in Sweden. *Rural Society*, 25(1), 55-73.
- Einali, J., Bigdeli, A., Rabet, A., & Boueini, M. T. (2022). Rural Community Capital Framework and Its Role in Tourism Development (Case Study: Target Villages of Abhar Township). *Regional Planning*, 12(46), 127-143.
- Emery, M., & Flora, C. (2020). Spiraling-up: Mapping community transformation with community capitals framework. In *50 Years of Community Development Vol I* (pp. 163-179). Routledge.
- Emery, M., Gutierrez-Montes, I., & Fernandez-Baca, E. (2016). The Sustainable Livelihoods Approach and the Community Capitals Framework: The Importance of System-level Approaches to Community Change Efforts. In *Sustainable Rural Development* (pp. 9-16). Routledge.
- Flora, C. B. (2015). Social Capital and Community Problem Solving: Combining Local and Scientific Knowledge to Fight Invasive Species. *Cornelia Butler Flora Charles F. Curtiss Distinguished Professor of Sociology Director, North Central Regional Center for Rural Development*.
- Garrod, B., Wornell, R., & Youell, R. (2006). Re-conceptualising rural resources as countryside capital: The case of rural tourism. *Journal of rural studies*, 22(1), 117-128.
- Gkartzios, M., Gallent, N., & Scott, M. (2022). A capitals framework for rural areas: 'Place-planning' the global countryside. *Habitat International*, 127, 102625.

- Heimann, C. (2010). Comprehensive Rural Development Programme. ISAD Multi-Stakeholder Forum.
- He, L., Song, Y., Liu, X., Kang, Q., & Long, C. (2021). Discovering genetic diversity of Changmaogu, a rice landrace, for conservation and rural development. *Italian Journal of Agronomy*, 16(3).
- Heidari Sarban, V. and Abdpour, A. (2019). Factors Improvement of Sustainable livelihoods from the Perspective of Local People, Case Study: Ardabil County. *researches in Geographical Sciences*. (54) :23-46. (In Persian). URL: <http://jgs.khu.ac.ir/article-1-3265-fa.html>
- Hsu, F. C., Zhang, S., Zhang, Y., & Lee, T. J. (2022). Decision-making behavior in the sustainable development of intangible cultural heritage tourism. *International Journal of Tourism Research*, 24(6), 800-812.
- Hwang, D., & Stewart, W. P. (2017). Social capital and collective action in rural tourism. *Journal of travel research*, 56(1), 81-93.
- Inigo, E. A., & Albareda, L. (2019). Sustainability oriented innovation dynamics: Levels of dynamic capabilities and their path-dependent and self-reinforcing logics. *Technological Forecasting and Social Change*, 139, 334-351.
- Jaafar, M., & Rasoolimanesh, S. M. (2015). Tourism growth and entrepreneurship: Empirical analysis of development of rural highlands. *Tourism Management Perspectives*, 14, 17-24.
- Kantar, S., & Svržnjak, K. (2017). Development of sustainable rural tourism. *The Canadian European Journal of Regional Development and Tourism*, 9(1), 26.
- Kataya, A. (2021). The impact of rural tourism on the development of regional communities. *Journal of Eastern Europe Research in Business and Economics*, 652463.
- Kim, H. N. (2018). The economic valuation of change in the quality of rural tourism resources: Choice experiment approaches. *Sustainability*, 10(4), 959.
- Kline, C. (2017). Applying the community capitals framework to the craft heritage trails of western North Carolina. *Journal of Heritage Tourism*, 12(5): Heritage Trails and Tourism
- Kusio, T., Kudeřko, J., Borges, A., Delic, A., & Stroila, I. (2022). Are there any differences in rural development challenges within European countries? Social and economic contexts from EU rural leaders. *International Food and Agribusiness Management Review*, 25(5), 737-756.
- Li, Yuheng, Hans Westlund, and Yansui Liu. 2019. Why some rural areas decline while some others not: An overview of rural evolution in the world. *Journal of Rural Studies*, 68: 135-43.
- Liu, W., Li, J., Ren, L., Xu, J., Li, C., & Li, S. (2020). Exploring livelihood resilience and its impact on livelihood strategy in rural China. *Social Indicators Research*, 150, 977-998.
- Loison, S. A. (2019). Household livelihood diversification and gender: Panel evidence from rural Kenya. *Journal of Rural Studies*, 69, 156-172.
- Ma, X., Wang, R., Dai, M. and Ou, Y. (2021), "The influence of culture on the sustainable livelihoods of households in rural tourism destinations", *Journal of Sustainable Tourism*, Vol. 29 No. 8, pp. 1235-1252.
- Maroto-Martos, J. C., Voth, A., & Pinos-Navarrete, A. (2020). The importance of tourism in rural development in Spain and Germany. *Neoendogenous Development in European Rural Areas: Results and Lessons*, 181-205.
- Martínez, J. M. G., Martín, J. M. M., Fernández, J. A. S., & Mogorrón-Guerrero, H. (2019). An analysis of the stability of rural tourism as a desired condition for sustainable tourism. *Journal of Business Research*, 100, 165-174.
- McClinchey, K. A., & Carmichael, B. A. (2010). The role and meaning of place in cultural festival visitor experiences. *The tourism and leisure experience. Consumer and managerial perspectives*, 59-80.
- Meyer, D.F. (2014). Exploration of Solutions for Revitalisation of Rural Areas in South Africa. *Mediterranean Journal of Social Sciences*. 5(4): 613-625.
- Mikulcak, F.; Haider, J.L.; Abson, D.J.; Newig, J.; Fischer, J. (2015). Applying a capitals approach to understand rural development traps: A case study from post-socialist Romania. *Land Use Policy*, 43, 248-258
- Moscardo, G., Konovalov, E., Murphy, L., McGehee, N. G., & Schurmann, A. (2017). Linking tourism to social capital in destination communities. *Journal of Destination Marketing & Management*, 6(4), 286-295.
- Mueller, D., Hoard, S., Roemer, K., Sanders, C., & Rijkhoff, S. A. (2020). Quantifying the community capitals framework: Strategic application of the community assets and attributes model. *Community Development*, 51(5), 535-555.

- Munanura, I. E., Sabuhoro, E., Hunt, C. A., & Ayorekire, J. (2021). Livelihoods and Tourism: Capital Assets, Household Resiliency, and Subjective Wellbeing. *Tourism and Hospitality*, 2(4), 347-364.
- Naminse, E. Y., Zhuang, J., & Zhu, F. (2019). The relation between entrepreneurship and rural poverty alleviation in China. *Management Decision*, 57(9), 2593-2611.
- Ogilvie, S., Edwards, J., & Küpker, M. (2022). Economically relevant human capital or multi-purpose consumption good? Book ownership in pre-modern Württemberg. *Explorations in Economic History*, 83, 101418.
- Okeke, C., & Nwankwo, F. (2017). Rural entrepreneurship and rural development in Nigeria. *Africa's Public Service Delivery and Performance Review*, 5(1), 1-7.
- Palacios-Florencio, B.; Santos-Roldán, L.; Berbel-Pineda, J.M.; Castillo-Canalejo, A.M. Sustainable Tourism as a Driving Force of the Tourism Industry in a Post-COVID-19 Scenario. *Soc. Indic. Res.* 2021, 158, 1–21.
- Phillipson, J., Shucksmith, M., Turner, R., Garrod, G., Lowe, P., Harvey, D. and Woods, A. (2011). Rural Economies: Incubators and Catalysts for Sustainable Growth. Centre for Rural Economy. Newcastle University, in collaboration with the UK Research Councils' Rural Economy and Land Use Programme.
- Radović, G., & Radović-Marković, M. (2016). Significance of rural tourism for female entrepreneurship development in the Republic of Serbia. *JWEE*, (3-4), 3-19.
- Rao, P., Bai, P., & Geng, Y. (2024). Tourism community farmers' livelihood adaptability response in the process of rural revitalization- A two-way coupling model based on ecological service dependence and livelihood well-being. *Tourism and Hospitality Research*, 24(1), 66-79. <https://doi.org/10.1177/14673584221126805>
- Rashid, M. F., Ngah, I., & Misnan, S. H. (2019, November). Revitalizing rural areas in Malaysia: A framework for economic revitalization. In *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science* (Vol. 385, No. 1, p. 012004). IOP Publishing.
- Rico, P., Cabrer-Borrás, B., & del Mar Benavides-Espinosa, M. (2020). Intangible capital and business productivity in the hotel industry. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 16, 691-707.
- Romanenko, Y. O., Boiko, V. O., Shevchuk, S. M., Barabanova, V. V., & Karpinska, N. V. (2020). Rural development by stimulating agro-tourism activities. *International Journal of Management (IJM)*, 11(4), 605-613.
- Rulloh, S. A., Zaki, I., & Suprayogi, N. (2020). The role of social capital in improving community welfare in East Java, Indonesia. *Opcion*, 36(S-26), 332-349.
- Salborn, E. (2015). Revitalization of Rural Economies for Inclusive Development. Asian Productivity Organization (APO).
- Sánchez-Rivero, M., Rodríguez-Rangel, M. C., Cerro, P. G., & García, A. M. M. (2022). Analysis of the Economic, Labour, and Management Effects of COVID-19 on Rural Accommodation: An Application to a Rural European Province (Cáceres, Spain). *Administrative Sciences*, 12(2), 57.
- Schmallegger, D., Harwood, S., Cervený, L., & Müller, D. K. (2011). Tourist populations and local capital. *Demography at the edge: Remote human populations in developed nations*, 271-288.
- Shoeb-Ur-Rahman, M. (2019). *Co-management for tourism development and community wellbeing: the case of Hill Tracts, Bangladesh: A thesis submitted in partial fulfilment of the requirements for the Degree of Doctor of Philosophy at Lincoln University* (Doctoral dissertation, Lincoln University).
- Singgalen, Y. A., Sasongko, G., & Wiloso, P. G. (2019). Ritual capital for rural livelihood and sustainable tourism development in Indonesia. *Jurnal Manajemen Hutan Tropika*, 25(2), 115-115.
- Stone, M. T., & Nyaupane, G. P. (2018). Protected areas, wildlife-based community tourism and community livelihoods dynamics: Spiraling up and down of community capitals. *Journal of Sustainable Tourism*, 26(2), 307-324.
- Su, M. M., Wall, G., Wang, Y., & Jin, M. (2019). Livelihood sustainability in a rural tourism destination-Hetu Town, Anhui Province, China. *Tourism Management*, 71, 272-281.
- Takahashi, Y., Yoshida, T., Shigetō, S., Kubota, H., Johnson, B. A., & Yamagata, Y. (2024). Spatial exploration of rural capital contributing to quality of life and urban-to-rural migration decisions: a case study of Hokuto City, Japan. *Sustainability Science*, 1-18.

- Telfer, D. J., & Sharpley, R. (2015). *Tourism and development in the developing world*. Routledge.
- Tiepoh, G.N.T. and Reimer, B. (2004). Social Capital, Information Flows and Income Creation in Canada: A Cross Community Analysis, *Journal of Socio-Economics*. 33: 427-448.
- Tong, C., & Diepart, J. C. (2015). The contribution of multi-purpose farming to the food security of small-scale farmers: An agro-economic analysis in the lowland Mekong alluvial plain. 9789996310171.
- Trono, A. (2019). Designing cultural tourism experiences as a self-reinforcing system. In *Creating and Managing Experiences in Cultural Tourism* (pp. 121-136).
- Ubels, Hiska, Bettina Bock, and Tialda Haartsen. 2020. Non-engagement of Mid-aged and Elderly Residents in Rural Civic Livability Initiatives. *Rural Sociology*, 85: 730–56.
- Vorodam, J. B., Rashid, M. F., & Misnan, S. H. (2022, September). Settlement as a determinant for community's resilience to local economic development in Ghana. In *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science* (Vol. 1082, No. 1, p. 012005). IOP Publishing.
- Wilson, N. (2010) Social creativity: requalifying the creative economy. *International Journal of Cultural Policy*, 16 (3), 367–381
- Woodhouse, A. (2006). Social Capital and Economic Development in Regional Australia: A Case Study, *Journal of Rural Studies*, 22: 83-94.
- Xiang, L., Zhongwei, G., & Ang, H. (2022). Research on the Development of Rural Tourism in the Context of Comprehensively Promoting Rural Revitalization: A Social-System-Based Approach. *Contemporary Social Sciences*, 7(5). 10.19873/j.cnki.2096-0212.2022.05.004
- Yanes, A., Zielinski, S., Diaz Cano, M., & Kim, S. I. (2019). Community-based tourism in developing countries: A framework for policy evaluation. *Sustainability*, 11(9), 2506.
- Yu, P., Zhang, J., Wang, Y., Wang, C., & Zhang, H. (2020). Can tourism development enhance livelihood capitals of rural households? Evidence from Huangshan National Park adjacent communities, China. *Science of the Total Environment*, 748, 141099.
- Zhongwei, G., & Ang, H. (2022). Research on the Development of Rural Tourism in the Context of Comprehensively Promoting Rural Revitalization: A Social System-Based Approach. *Contemporary Social Sciences*, 2022(5), 4. DOI: <http://dx.doi.org/10.19873/j.cnki.2096-0212.2022.05.004>
- Zhu, S. (2020). Path Selection of Upgrading and Transformation of Rural Tourism in Post-Epidemic Era from the Perspective of Information Communication. *Frontiers in Economics and Management Research* 1: 63–66.
- OECD (2006). Investment in Priorities for Rural Development. Conference held in Edinburgh, Scotland, 16-19 Oct 2006.

پاپ الیکٹرونیکس